

DE MENS EN ZIJN ONTSPANNING

5. *De stad als vakantie-oord*

Helemáál duidelijk is het mij niet wat deze vakantieserie in deze rubriek beoogt. Velen, die *Geestelijk Leven* geregeld beluisteren hebben vakantie en zijn dan ook waarschijnlijk bevrijd van een radiotoestel. Die vrijheid hebben zij verkozen. Tallozen hebben hun vakantie gehad en als die, door het slechte weer, mislukt is, zullen zij beslist niet aan die vreselijke dagen, in storm en regen doorgebracht, herinnerd willen worden. Het woord vakantie is voor hen als het woord aangebrand voor de kokende huisvrouw. Zij die het wel getroffen hebben, zij die de zon gezien en gevoeld hebben, zullen hun kostbare herinneringen niet willen laten vergallen door een praatje over de stad, waar ze juist in zijn teruggekeerd, gewoon weer aan het werk.

Zou er misschien van de spreker verwacht worden, dat hij wijze lessen en wenken geeft voor plattelanders, die voor een dagje naar de stad gaan. Dat kan de bedoeling niet zijn, want ten eerste hebben de meeste boeren nooit vakantie en voorzover ze een enkel dagje per jaar in een autobus stappen, om dan in onwennige kleren op een zeemansachtige manier door de dierentuinen te slenteren of langs de etalages, is dit nooit in de maanden van deze vakantiepraatjes. En de meeste stedelingen, die vakantie hebben of een vrije dag, trekken weg, naar heide, bos of strand, of naar grootmoeder in Stadskanaal, juist om de steenmassa's te ontvluchten. Ook zij zullen dit praatje niet kunnen of willen horen.

*
* *

Zou ik mij dan moeten richten naar hen die, door welke oorzaken ook, geen vakantie hebben? De invaliden, de zieken, de oude mensen, de armen en de rijken die niets doen en er dus niet eens uit kunnen breken? Een smakeloze gedachte om een blinde over schilderijen te vertellen of een dove mee naar een concert te nemen. Tenzij die blinde graag wil weten wat... maar dat is een ander onderwerp. En zo denkend en bepalend wordt de basis van mijn gehoor wel angstig klein en de inhoud van dit praatje erg beperkt. Maar wacht eens, ik moet misschien iets vertellen over een vakantie in een grote buitenlandse stad, want dat is een onderwerp dat velen zal interesseren, hoevelen gaan er niet naar Parijs of Brussel of Londen? Dan zou dit praatje het karakter krijgen van „Parijs spreekt tot U” of „Wenen fluistert U toe” of „Londen praat onverstaanbaar tot U” of „Zürich laat U betalen”. Nee, ook dit kan de bedoeling niet zijn, dat goochelen met vreemde steden, terwijl de mensen hun eigen stad of eigen streek niet eens kennen. Maar zo stap, voor stap gehoor en onderwerp beperkend, ben ik bij een punt gekomen waarover best iets te zeggen valt.

U weet allen, dat het genieten van bepaalde natuurtaferelen, het reizen naar plekken waar de natuur groots of liefelijk is een uitvloeisel is van de periode der romantiek en niet kon ontstaan zonder de steden. Stadsbewoners kunnen, onder bepaalde omstandigheden, de vrije natuur gaan bewonderen, juist door de tegenstelling tot de steden en de onnatuur van het stadsleven. Een boer, wonend en werkend in een erkend mooie streek van het land, zal daar zelden van genieten, omdat het zijn dagelijkse omgeving is, omdat het niets nieuws voor hem is. Hij kijkt niet met verwonderde en daarna bewonderende blikken naar de heuvels, de bossen en de weiden, hij kijkt naar de uiers van de koeien, naar de halmen en naar de lucht. Neen, de stadsbewoner, plotseling voor korte tijd, in deze streek geplaatst, kan genieten. Onze 18e eeuwse dichter Poot, die een lofdicht op het boerenleven dichtte, vol bewondering voor het landschap, zal, naar het mij voorkomt, weinig met de mestgreep zelf gewerkt hebben.

Het nieuwe, verrassende element is essentieel bij het genieten van de natuur. Wat nu van de boer is gezegd, geldt ook voor de stedeling. Iemand die, voor zijn dagelijkse werk b.v. van Amsterdam-Zuid naar de Westertoren fietst, zal, na verloop van tijd, geen oog meer hebben voor de majestueuze pracht van Neerlands schoonste toren en voor de trotse deftigheid der grachten, tenzij er plotseling een bijzonder licht valt, tenzij er ineens in de fietser een gemoedsrust is die hem in staat stelt te kijken met nieuwe ogen, niet langer te zien met gejaagde, vermoeide ogen. En dat is het punt, waarover ik het wilde hebben. Dit plotseling nieuwe zien der dingen is een werkelijke belevenis.

Zo kan een man, — ter Braak schreef daarover — een lucifersdoosje voor het eerst bekijken, zo kan de vrouw, na twintigjarig huwelijk haar man ineens weer met „andere” ogen bekijken, zo kan de stedeling, die tien jaar dagelijks de zelfde route loopt, plotseling die Westertoren ontdekken. Ik geloof, dat de wil van de mens hierbij ingeschakeld kan worden. Men kan eigen huis, eigen stad, eigen streek nieuw maken voor het oog, men kan onverwachte en onvermoede schoonheden ontdekken, mits men maar een vrije geest heeft. En die noodzakelijke voorwaarde kan nu juist in een vakantie, vrij van de gedwongen werkzaamheden, ontstaan. Als het gejaagd nagestreefde doel — het werk uit de geest gebannen wordt, wordt het oog vrij om weer te kijken. En er is niets zo uitrustend en verfrissend als de ontdekking van iets moois. Doodmoe van het slenteren in een warme, overvolle, lawaaijerige grote stad, ziet men opeens een brug, een toren, een gevel, in een zaal een schilderij en de vermoeidheid is weg, of liever iets anders heeft de plaats van de vermoeidheid ingenomen. Men is geen reiziger meer maar ontdekkingsreiziger. Zo'n ontdekkingsreis in een vakantie, onafhankelijk van de plaats en de tijd zal de prettigste vakantieherinneringen achterlaten. Wanneer men met onbevangen, nieuwe ogen het meest vertrouwde weer wil ontdekken, dan wordt de geest verrijkt.

* * *

Dat is nu allemaal wel makkelijk gezegd, maar in werkelijkheid is dat niet zo eenvoudig.

Vele mensen, vooral zij die in de z.g. vrije beroepen werkzaam zijn, maar ook tallozen in het zakenleven en in de ambtelijke diensten zijn, door een overmaat van versnipperende, haastige bezigheden, door een constant gebrek aan tijd om alles te doen wat zij menen te moeten doen aan het begin van hun vakantie zo moe, dat zij op hun rug willen liggen, willen zwemmen, willen vissen, willen zonnebaden, willen slapen en verder niets. Het zal dagen, soms langer duren voor zij in zoverre zijn uitgerust dat zij kunnen gaan genieten van hun omgeving, voor zij actief kunnen worden. Hoe dikwijls komt het niet voor dat zij pas begonnen zijn van hun vakantie te profiteren, als zij weer aan het werk moeten, niet uitgerust. Toch is het mogelijk om dwars door de vermoeidheid heen, iets te ondernemen, steden te bezoeken en zo weer moe te worden, maar zo anders, dat zij zich toch verfrist voelen, al blijkt dat pas later. Door de nieuwe indrukken krijgen de zorgen van het werk gewoon geen kans om de geest te ondermijnen, en dat op zichzelf is uitrustend.

Nu ligt het er maar aan tot welk type mensen de vakantieganger behoort, tot de zonzonabidders of tot de actieven. Behoort U tot de laatste groep, de ondernemers, gaat dan naar de stad en geniet van alles wat de stad te bieden heeft. Behoort U tot de eerste groep, zoek dan — en dat is moeilijk, maar niet onmogelijk — een plek waar stilte heerst. In beide gevallen bestaat er geen vakantie voor hen, die verveeld zijn, want zij zullen nergens een remedie tegen die kwaal kunnen vinden, noch in de bergen, noch aan zee, noch in een museum, noch met een hengel in een bootje. „Waarom vervelen zoveel mensen zich op reis?” vroeg een Franse schrijver zich af. Hij antwoordde: „Omdat de mensen zichzelf meenemen”. Zij die zich willen laten amuseren, zij die niet van plan zijn zelf ook maar de geringste moeite te doen, al was het maar om met hun eigen ogen te kijken, zullen het overal vervelend vinden, omdat zij hun verveling overal brengen. Het is de ironie van onze samenleving dat juist zij meestal de langste vakanties hebben. Zij laten de fotocamera het werk doen, dat hun ogen moesten doen, zij laten de auto doen wat hun benen of hun fiets moesten doen, zij laten de koks doen wat hun primussen moesten doen. Zij kunnen hun vakantietijd niet zinvol maken met eigen hulpmiddelen, door hun eigen geest bedacht. Ook de drang naar naar de verten, die voor zoveel jonge mensen onweersstaanbaar is en ook voor zoveel ouderen de aantrekkingskracht niet verliest is geen garantie voor een geslaagde vakantie.

In eigen land, in eigen stad kunt U, mits ziende met nieuwe, vrije ogen, als ontdekkingsreiziger rondtrekkend, zoveel nieuws en schoons zien en beleven dat Uw geest verfrist en verrijkt wordt en gij Uw vermoeidheid kwijtraakt.

Ten slotte nog iets over het weer. Het is afgezaagd om erover te praten, maar het blijft nieuw. Als gij Uw vakantieplannen zo maakt dat deze staan of vallen met het weer, dan is er een slordige kans dat gij nat, ontevreden, koud, vol ergernis terugkeert naar Uw dagelijkse werk. Een stad heeft vele en veelsoortige schuilplaatsen en een stedelijke vakantie kan nooit door slecht weer totaal bedorven worden. Mits men bereid is met nieuwe ogen te kijken en zich open te stellen voor nieuwe indrukken, actief, zal men een zorgeloze tijd hebben en men zal verfrist aan de gedwongen taak weer beginnen. Zo'n vakantie wens ik U allen van harte toe.

Dr. H. BONGER.

wat ■ gebeurt er

als U Uw abonnementsgeld voor het „Woord van de Week” over 1956 nog niet betaald hebt?

NIETS, tenminste nu nog niet, in september a.s. echter zullen degenen, die hun abonnementsgeld nog niet voldaan hebben, een kwitantie voor het verschuldigde bedrag aangeboden krijgen.

Dit kost allemaal moeite en geld (f 0.30 incassokosten!). Voorkom dit door direct per giro of per postwissel te betalen.

Centraal bureau van het Humanistisch Verbond, Utrecht
Bleyenburgerstraat 1 - Telefoon 10163 - Postgirorekening 304960

HET WOORD VAN DE WEEK

VERSCHIJNT
WEKELIJKS
19 AUGUSTUS 1956

Frankering bij
Abonnement
UTRECHT

De Heer
Mevrouw
Mejuffrouw

Onbestelbare exemplaren
terug aan:
Bleyenburgstraat 1, Utrecht

Het Woord van de Week

Humanistische radiolezingen uitgesproken voor de Vara-microfoon.

Administratie en redactie: Humanistisch Verbond, Bleyenburgstraat 1, Utrecht, Postgiro 304960
Abonnementsprijs bij vooruitbetaling f 1,— p. kwart., losse numm. f 0,20, buitenland f 4,60 p.j.